

En juridisk tankevekker

Meldeplikt til barnevernet gir et opplysende og forstemmende innblikk i hva som kan ligge til grunn for en bekymringsmelding til barneverntjenesten.

TEKST

Nina Handelsby

PUBLISERT 2. mars 2020

OM BARNEVERN I NRK-serien 22. juli arbeider politiet med en barnevernssak. Her fra balkongen hvor gutten Ole Kristian (spilt av Adrian Engh Kjelløkken) falt ned. Foto: NRK

Bente Ohnstad og Ylve
Gudheim, *Meldeplikt
til barnevernet. Er det nok å være
bekymret?* Ordskifte forlag,
2019, 175 sider

Meldeplikt til barnevernet henvender seg til både fagpersoner og offentlig ansatte med lovpålagt taushetsplikt og meldeplikt, og til foreldre og andre som vil vite mer om regelverket på barnevernfeltet. Boka er skrevet av Bente Ohnstad og Ylve Gudheim, og gitt ut på Ohnstads eget forlag. Ohnstad er førsteamanuensis i rettsvitenskap ved Høgskolen Innlandet, og står bak flere fagbøker og artikler i forvaltningsrett og helserett. Hun har også vært involvert i grunnlagsarbeidet til helsepersonelloven, som ble vedtatt i 1999. Gudheim er en erfaren frilans- og featurejournalist.

**«Forfatterne får tydelig fram
hvor stor urett mange barn,
foreldre og familier har blitt
utsatt for»**

Boka gir et opplysende og forstemmende innblikk i hva som kan ligge til grunn for en bekymringsmelding til barneverntjenesten fra det offentlige. Forfatterne redegjør for rettslige prinsipper og lovintensjoner for blant annet meldeplikten og tar for seg hva misforståelser og mistolkninger rundt meldeplikt i praksis kan føre med seg. Som psykolog representerer jeg det offentlige og ivaretar dermed de demokratiske rettighetene og menneskerettighetene til mine pasienter og deres familier. Jeg veileder også ansatte på skoler, helsepersonell og andre med taushets- og meldeplikt til barnevernet. Det er derfor helt nødvendig at jeg, og du, kjære kollega, er godt nok innforstått med lovgrunnlaget og vilkårene for når meldeplikten til barnevernet utløses. Vi må også ha kjennskap til hva som faktisk er barnevernets ansvars- og

kompetanseområde. Psykologer bør fra tid til annen tenke gjennom hvordan vi forstår og forvalter denne meldeplikten til barnevernet: Når er bekymringen for et barn stor nok til at jeg må melde? Når skal jeg oppheve taushetsplikten min? Hva er god involvering av barnevernet uten å sende bekymringsmelding?

Oversiktlig, relevant og urovekkende

Et kortfattet innledende kapittel gir en ryddig oversikt over grunnleggende rettslige prinsipper, lovgrunnlag og sentrale begreper, som blant annet personvern, vern mot vilkårlighet, taushetsplikt og meldeplikt. I de påfølgende kapitlene tar forfatterne for seg et titalls eksempler av nyere dato, der offentlige instanser som skoler, helsestasjoner og politi feilaktig (og ulovlig) har meldt bekymring til barnevernet uten foreldres samtykke. Forfatterne kommenterer eksemplene med utgangspunkt i lovverk og rettslige prinsipper. Denne første delen av boka byr på enkel og opplysende lesning, med informative titler som synliggjør dilemmaer og mulige misforståelser, og drøfter praktiske og prinsipielle sider ved meldeplikt til barnevernet. Misforstått lav terskel for å melde bekymring og skoler som sender bekymringsmelding ved skolefravær som ren rutine, er gjengangere i flere av kapitlene. Rutinemessige bekymringsmeldinger strider mot lovverk og -intensjon. Hvert enkelt tilfelle skal alltid vurderes individuelt med tanke på meldeplikt. Forfatterne kommer med flere opplysende refleksjoner om når barnevernet faktisk er riktig instans, når det ikke er riktig instans, og hvilke andre offentlige hjelpere som finnes. Kapitlet om myndighetsmisbruk og forvaltningsskikk virker både skjerpene og er til ettertanke.

Siste halvdel av boka består av en vedleggsdel der forfatterne utdyper et utvalg av eksemplene fra første del. Her kommer mer detaljerte og omfattende beskrivelser av innhold og saksgang, foreldrenes kontradiksjon og deres opplevelse av saksgangen. Forfatterne får tydelig fram hvor stor urett mange barn, foreldre og familier har blitt utsatt for. Når barnevernet kobles på, fører det som regel med seg et visst alvor. Når det i tillegg skjer ulovlig, som følge av misforståelser eller for lite kunnskap, og i de verste tilfellene med overlegg som en respons på at foreldrene har krevet egne og barnets rettigheter, er det både alvorlig og urovekkende. Eksemplene som beskrives i boka, har vært til stor byrde og belastning for de involverte familiene. Vilkaurlig saksbehandling, manglende profesjonalitet i mange ledd og motvilje mot å be om unnskyldning eller innrømme feil overfor foreldre som har gjort så godt de kunne, er ikke noe vi kan være kjent med i det offentlige Norge i dag. Både som psykolog og som forelder må jeg kunne stole på dem jeg møter på vegne av pasientene mine, meg selv og barna mine.

Representativ?

Til tross for de faktiske forholdene som boka tar for seg, sitter jeg igjen med spørsmål om hvor representative eksemplene i boka er. Hvor vanlige er egentlig disse misforståelsene, feiltolkningene og uriktige bekymringsmeldingene? Boka gir et innsyn i et utvalg saker, men det står ikke noe om hvordan forfatterne har fått vite om sakene, og hvilken rolle de har spilt for familiene. I media finner jeg at mange foreldre har henvendt seg til Ohnstad og Gudheim mens de arbeidet med boka, og i etterkant. Trolig

er også slike henvendelser en årsak til at boka har blitt til. Imidlertid ville det etter min mening hevet bokas troverdighet noen hakk dersom forfatterne hadde skrevet noe om hvor og hvordan de har blitt kjent med menneskene i disse sakene. De gode historiene og eksemplene som kunne ha balansert fremstillingene, mangler også. Vi må lære av våre feil, men like mye må vi lære av det som fungerer godt.

Boka er kort og relativt raskt gjennomlest med sine knappe 170 sider. Den kan sågar leses uten vedleggene. Den er en juridisk tankevekker og viktig påminner om at barn og foreldre har rett til privatliv og medbestemmelse, rett til å skånes fra vilkårlighet, og ikke minst rett til å motta riktig hjelp til riktig tid, fra riktig instans.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 57, nummer 3, 2020, side 226-227

TEKST

Nina Handelsby, Habiliteringstenesta for barn og unge, Barne- og ungdomsklinikken, Haukeland universitetssjukehus